

بناست
سالنامه سیاسی و حماسه اقتصادی

موضوعات فقهی-پزشکی و قانون دیات

• بایست دید؛ • در وقت زکوة؛ • دیر وارش؛ • شیوه پرداخت دید؛ • تغلیظ دید در
ماه های حرام؛ • ضمان پزشک؛ • سررشته؛ • سنوی و معنوی دیات؛ • حاقله و
مسئولیت آن؛ • جایگاه بلوغ در دید؛ • در وقت زکوة؛ • قصاص در پزشکی
مجموعه مقالات چهارمین همایش دیدگاه های علمی اسلام در پزشکی

برگزار شده در دانشگاه علوم پزشکی مشهد

اسفندماه ۱۳۸۴

تهیه و تدوین:

دکتر حسین فتاحی مصوم

استاد دانشگاه علوم پزشکی مشهد

مهرماه ۱۳۹۲

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

ویرایش و فهرست نویسی

بند

موضوع

موضوع

شماره افزوده

شماره نسخه

رده بندی کتاب

رده بندی دیو

شماره کتابشناسی

: سمینار دیدگاههای اسلام در پزشکی (چهارمین : ۱۳۸۴ : مشهد)

: موضوعات فقهی - پزشکی و قانون دیات ماهیت دیه ها...: مجموعه مقالات چهارمین همایش

: دیدگاههای اسلام در پزشکی اسفند ماه ۱۳۸۴ / تهیه و تدوین سید حسین فتاحی معصوم.

: مشهد: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی مشهد، ۱۳۹۲.

: ۹۶۰ص.

: 978-6000-6331-93-5

: فیبا

: واژنامه.

: اسلام و پزشکی -- کنگره ها

: اخلاق پزشکی -- جنبه های مذهبی -- اسلام -- کنگره ها

: فتاحی معصوم، سید حسین، ۱۳۲۷ -، گردآورنده

: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی مشهد

: ۱۳۸۴ س/۸/۲۳۳۲ BP

: ۲۹۷/۴۸۵

: ۳۳۱۲۶۱۱

نام کتاب: موضوعات فقهی - پزشکی و قانون دیات

(مجموعه مقالات چهارمین همایش دیدگاههای اسلام در پزشکی)

گردآوری و تنظیم: دکتر سید حسین فتاحی معصوم

ناشر: معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی مشهد

دبیرخانه دائمی همایش دیدگاههای اسلام در پزشکی

امور فنی و چاپ: شهید اسکندر، چاپ شمس

نوبت و تاریخ چاپ: پاییز ۱۳۹۲

تیراژ: ۵۰۰ نسخه - ۹۶۰ صفحه وزیری

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۳۱-۹۳-۵

قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

نقل مطالب با ذکر ماخذ مجاز است

فهرست مطالب

۱	پیشگفتار
۲	دیباچه
۴	نامه ریاست دانشگاه علوم پزشکی مشهد و دبیر همایش بیه محضر مقام معظم رهبری <small>علیه السلام</small>
۶	گزارش دیدار حضوری اعضای هیئت علمی و اجرایی همایش با مقام معظم رهبری <small>علیه السلام</small>
۷	مراسم افتتاحیه همایش
۹	سخنرانی است. محترم دانشگاه علوم پزشکی مشهد، آقای دکتر مسعود ملکی
۱۱	گزارش دبیر همایش از روند تشکیل همایش‌های دیدگاه‌های اسلام در پزشکی از سال ۱۳۴۸ تا ۱۳۸۴
	قرار گرفتن مرجع عالیقدر حضرت آیت‌الله موسوی اردبیلی به چهارمین همایش دیدگاه‌های اسلام در پزشکی توسط حجت‌الاسلام و المسلمین دکتر رضایی
۲۲	سخنرانی افتتاحیه توسط آیت‌الله مرعشی شوشتری <small>رحمته الله علیه</small>
۲۴	یادنامه
۲۸	سیر تدوین مواد فقهی
۳۱	

• • •

مجموعه مقالات

۴۱:۱۴۶	فصل اول - ماهیت دیه و شناخت اجمالی آن
۴۱	نگرشی جدید بر قانون دیات / سیر تاریخ پیدایش بعضی دیات / آیت‌الله سیدمحمد موسوی بجنوردی
۵۵	تعاریف، انواع و ماهیت حقوقی دیات / عباسعلی حیدری
۷۱	ماهیت حقوقی دیه / کاظم کوهی اصفهانی
۱۰۲	شناخت اجمالی دیه و ماهیت حقوقی آن و بررسی دقیق مسلمان و غلامعلی غفوریان <small>رحمته الله علیه</small>
۱۱۸	شناخت اجمالی دیه و ماهیت حقوقی آن / افسانه مفتون، محمدرضا سادات رضایی
۱۲۶	بررسی اجمالی دیه (در بستر تاریخ) / رضا حمیدی
۱۳۷	دیه چیست؟ / فریبرز ناطقی فرد، محمدحسن عابدی، الهام صغری رودسری
۱۴۷:۲۶۷	فصل دوم - دیه و خسارات مازاد
۱۵۱	سیر تطور مقررات دیات در نظام جمهوری اسلامی / ابراهیم شفیعی سروستانی
۱۷۸	آنچه بزه‌کار افزون بر دیه باید بپردازد / آیت‌الله سیدمحمد هاشمی شاهرودی
۲۱۹	قاعده ارزش خون انسان / احمد عابدینی
	تعیین خسارت ضایعات ناشی از سوختگی بر اساس قانون مجازات اسلامی / فریبرز ناطقی فرد، محمدحسن عابدی، الهام صغری رودسری، روشنگر رنجبران
۲۴۲	
۲۴۸	مسئولیت مدنی و قواعد لزوم جبران خسارات‌های زائد بر دیه / سلیمان زند، طیبه خوشخوتبار
۲۵۳	مسئولیت هزینه‌های درمان بزه‌دیده از منظر فقه و حقوق / مهدی زروندی
۲۶۹:۴۱۷	فصل سوم - مقادیر دیه و وارث و نحوه تعیین آن
۲۷۲	کاوشی درباره گونه‌های شش‌گانه دیه (۱) / آیت‌الله سیدمحمد هاشمی شاهرودی
۲۹۷	کاوشی درباره گونه‌های شش‌گانه دیه (۲) / آیت‌الله سیدمحمد هاشمی شاهرودی
۳۱۸	پژوهشی در موردهای شش‌گانه دیه / اسماعیل اسماعیلی

.....	فهرست مطالب
۳۵۶	تاملاتی بر اقسام شش‌گانه دیه و دیه زن و مرد / زهرا فهیستی
۳۵۹	دیه اقلیت‌های دینی / آیت‌الله معرفت <small>رحمته</small>
۳۶۱	ارش: ماهیت، شیوه محاسبه و مسئول آن / احمد حاجی ده‌آبادی
۳۹۳	مقادیر دیه و شیوه تعیین آن / حجت‌الاسلام محمد رحمانی
۴۱۳	نگرش تخصصی به تعیین ارش در نقص عضو / محمد کاظمیان
۴۱۹:۴۸۰	فصل چهارم - شیوه پرداخت دیه جایگاه بیت‌المال (دولت) در پرداخت دیه
۴۲۲	جایگاه دولت یا بیت‌المال در پرداخت دیه / حجت‌الاسلام والمسلمین محمدعلی انصاری
۴۴۰	جایگاه بیت‌المال (دولت) در پرداخت دیه و موارد آن در فقه و قانون / علی اصغر صثمی
۴۶۳	غرامت / هاشمی
۴۶۸	نقش ارش در شریعت اسلام / آیت‌الله بجنوردی
۴۸۱:۵۲۸	فصل پنجم - موارد تلفظ دیه در ماه‌های حرام
۴۸۴	نقد و تحلیل فقهی تغلیظ دیه در ماه‌های حرام / عباسعلی حیدری، علیرضا صابریان
۵۰۴	بررسی تحلیلی ماده ۴۴۰ قانون مجازات اسلامی - تغلیظ دیه - التجاء / محمدرضا ناظری
۵۱۵	تغلیظ دیه ۱ (تحلیل فقهی - حقوقی ماه ۳۹۹ ق.ا.م.) / حمید مسجدرانی
۵۱۷	تحقیقی پیرامون ماه‌های حرام تغلیظ دیه / دین محمدحسین فتاحی معصوم
.....	متن نامه انجمن اسلامی دانشگاه علوم پزشکی مشهد و محضر مقام معظم رهبری در باره نرخ جدید دیه در سال ۹۰ و موضوع
۵۲۵	تغلیظ دیه در ماه‌های حرام / انجمن اسلامی اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی مشهد
۵۲۹:۵۶۲	فصل ششم - ارزش عضو، شفلی و مسائلی در دیات
۵۳۱	چالش‌های فراروی قانون دیات / مهدی زروندی
۵۳۸	اشکالات اجرایی قانون دیات از دیدگاه پزشکان قانونی / آتش قدوسی، امیرایروانی، سیدمجید نریمانی
.....	بررسی میزان تأثیر اظهارنظر کارشناسی پزشکی قانونی در پرونده‌های هیئت مدیره / هیئت مدیره هیئت مدیره هیئت مدیره هیئت مدیره
۵۵۲	۱۳۷۶ الی ۱۳۷۹ / حسن توفیقی، جعفر کوشا، رعنا هاشمی
۵۶۳:۶۷۷	فصل هفتم - ضمان پزشکی و مسائل اعصاب و روان در دیات
۵۶۵	ضمان پزشکی و پزشکان در دیات / زهرا ابوالمعصومی، فرشته هفضلعلی، رضا پورحسن قورقی
۵۸۲	بررسی مسئولیت کیفری پزشکان (تحلیل و نقد مواد ۳۱۹ تا ۳۲۲ قانون مجازات اسلامی) / بهرین
۵۹۳	خطا و قصور پزشکی / آریتا خاتمی زرنویان، سهراب فتحی
۵۹۹	نگاهی تطبیقی به ضمان طبیب در مذاهب اسلامی / علیرضا اسماعیل‌آبادی
۶۱۴	اختلالات شخصیت و مسئولیت کیفری / سیدمهدی صابری
۶۲۲	مسئولیت مدنی داروسازان و عرضه‌کنندگان دارو / علیرضا اسماعیل‌آبادی، جواد گنجلو
۶۳۵	مسئولیت کیفری و مدنی پزشک / آیت‌الله موسوی بجنوردی
۶۴۷	مروری بر مسائل و بیماری‌های روانی در قانون دیات / بهزاد بوشهری، عباس زارعی خیرآباد
۶۶۵	خطاهای پزشکی و شرایط ضمان / علیرضا تیمچه حریری
۶۶۷	ضمان پزشکی و پزشکان در دیات / ثریا رضایی‌زاده، زهره پرته مطلق، راضیه عودی
۶۷۳	کنکاشی بر عوامل سقوط و ثبوت ضمان پزشک / سلیمان زند، محمدحسین صفرپور، طیبه خوشخوتبار، زهره زند

فصل هشتم- عاقله و مسئولیت آن در پرداخت دیه	۶۷۹:۷۰۹
نگاهی به مسئولیت عاقله در پرداخت دیه/ عباسعلی حیدری	۶۸۱
بررسی مسئولیت عاقله در پرداخت دیه/ سیدمسعود خاتمی و زهرا مظلومی فرد	۷۰۰
فصل نهم- جایگاه بلوغ در دیه	۷۱۱:۸۱۷
بررسی بلوغ از دیدگاه فقهی/ زهرا فهرستی	۷۱۳
تمییز، بلوغ و رشد در نظام داوری/ حسن جمشیدی	۷۳۵
مفهوم بلوغ/ حسن جمشیدی	۷۴۳
بررسی ماهیت بلوغ، رشد و جایگاه آن در قوانین جزایی، مدنی و امور اجتماعی، اقتصادی و سیاسی/ فاطمه تارا، عطیہ منصوب	۷۴۸
بلوغ و رشد در فقه اسلامی/ عدرا مرادی	۷۵۵
بلوغ و رشد از نظر فقه اسلامی/ نیکنام	۸۰۲
فصل دهم- حد، قصاص، دیه در پزشکی	۸۱۷:۸۶۳
سقط جنین/ آزیتا خاتون روزبه سهراب فتحی	۸۱۸
دیه و خسارت‌های جنین/ ناصر ناصر موسی عبدالجباری	۸۲۲
سقط در قانون دیه/ مرضیه لطیفی/ زینب میان	۸۳۳
قلمرو قصاص، حدود، دیات در پزشکی/ حمزه حسینی تقی خادم	۸۳۶
بررسی ابعاد حیات در طول زندگی جنینی/ نقی حسینی/ در دیه/ سیدابوالقاسم حسینی	۸۴۵
سقط جنین در مراحل مختلف و دیه/ فائزه مراد صفری/ منوچهر	۸۵۴
قصاص پدر خیر، قصاص مادر آری/ محمدحسین مراد صفری/ بهسواری اصفهانی	۸۵۷
♦ ♦ ♦	
قطعنامه پایانی چهارمین همایش دیدگاه‌های اسلام در پزشکی- دیات و مسایط زمان	۸۶۵
متدولوژی یا روش‌شناسی کرسی‌های آزاداندیشی با بهره‌گیری از شیوه‌های دیدگاه‌های اسلام در پزشکی (نتایج ۲۲ ساله) ۸۶۷	۸۶۷
♦ ♦ ♦	
ملحقات	۸۷۱:۹۵۴
نظرات فقهی مراجع عظام تقلید	۸۷۱
پیشنهاد‌های الحاقی و اصلاحی در مورد قانون مجازات اسلامی- دیات	۸۹۷
نظرات کارشناسی دبیر همایش	۹۰۳
متن کامل قانون مجازات اسلامی مصوب مجلس شورای اسلامی (اربع‌هشتم‌ماه ۱۳۹۲) ^۱	۹۰۴

پیشگفتار

موضوع دیه و مباحث جدید پزشکی از مسائل مهم و تأثیرگذار در جامعه و همچنین در بخش بهداشت و درمان کشور است. بایستی اذعان نمود که موضوع دیه و مباحث فقهی و حقوقی آن باید در حوزه‌های علمیه و توسط علما و مراجع به بحث گذاشته شود. و موضوعات مستحده آن با همفکری کارشناسان علوم پزشکی و سایر علوم مورد ارزیابی قرار گیرند؛ اما از طرفی دانشگاهیان و دلسوزان به اسلام و قرآن و نظام مقدس جمهوری اسلامی با بدغی راهروانی که دارند بعد از انقلاب اسلامی و انقلاب فرهنگی به این قبیل مباحث مستحده پرداختند و دانشگاه علوم پزشکی مشهد افتخار دارد که توانسته چهارمین همایش دیدگاه‌های اسلام در پزشکی را حول موضوع «دیات - مقتضات زمان، حدود و قصاص در پزشکی» را با همت والای علما و مراجع عظام تقلید و اساتید دانشگاه‌های علوم پزشکی (پس از سه همایش موفق که اولین همایش در سال ۱۳۶۸ و دومین همایش در سال ۱۳۷۵ و سومین همایش در سال ۱۳۸۱ برگزار گردید) برگزار نماید، که حاصل آن سه همایش، دستاوردهایی ارزشمند بود. متناسب با این دستاوردها کارساز مراجع عظام تقلید و متعاقب آن قانونمندشدن مسائل مهمی از قبیل «سقط‌درمانی»، «بهدا اعضا و مرگ مغزی» و «اهدای جنین به زوجین نابارور» و آیین‌نامه‌های مربوطه و همچنین موضوع اخلاق پزشکی مبتنی بر فقه پویای شیعی، و بسیاری از مسائلی که در دانشگاه‌های علوم پزشکی مطرح بوده است، سهم خود را در سعادت و پی‌گیری نماید.

از اقدام اصولی و مهم بعد از اولین همایش تأسیس دبیرخانه دائمی همایش دیدگاه‌های اسلام در پزشکی در سال ۱۳۶۸ بوده و پی‌گیری مباحث مطرح‌شده در سه همایش، به صورت مجموعه مفید به چاپ رسیده است. اکنون حاصل تلاش هفت‌ساله دبیرخانه همایش برای جمع‌آوری مقالات علمی، رسیده در چهارمین همایش دیدگاه‌های اسلام در پزشکی (در سال ۱۳۸۴) پیش روی شماست. جا دارد از تلاش مجله علمی «رگانی» که ما را در برپایی این همایش با حضور ارزشمند خود در جلسات متعدد همایش و با تعامل و همفکری اساتید دانشگاهی و تلاش دبیرخانه دائمی همایش که توانسته است با صرف وقت و دقت فراوان این مجموعه علمی، علمی، علم و فقه تقدیم کند، قدردانی نمایم. بایستی اعتراف کرد که این کار که در چارچوب وظایف دانشگاه علوم پزشکی مشهد نبوده، ولی تعهد و دلدادگی پزشکان دانشگاهی به اسلام و فقه پویای شیعی، توانسته به این کار پسندید، اقدام نماید. خالی از عیب و نقصان نیست، که امید است با نقد آگاهانه و بیان اشکالات ما را راهنمایی نمایند.

مزید توفیقات

دکتر محسن تفقدي

معاون پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی مشهد

دکتر جلیل توکل افشاری

معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی مشهد

دیا

شکر بی‌پایان پروردگار متعال را که توفیق عنایت فرمود که با وجود گذشت چند سال از چهارمین همایش دیدگاه‌های اسلام در پزشکی، کتاب «موضوعات فقهی - پزشکی و قانون دیات» تقدیم علاقمندان به مباحث فقهی - پزشکی، علمی و مراجع بزرگوار تقلید، دانشمندان، دانشگاهیان و پزشکان جامعه پزشکی، قضات و حقوق دان گردد.

با اطمینان نمود که جمع‌آوری و تنظیم مباحث کتاب که خارج از حوزه تخصصی و اشتغال به امور آموزشی، پژوهشی و درمانی اینجانب بوده، کاری بسیار دشوار و زمان‌بر بوده است که جز با الطاف بی‌کران الهی و عنایت معنوی آن بزرگوار امکان پذیر نبود. به هر تقدیر حاصل این تلاش اگرچه با تأخیر در اختیار شماست، قضاوت توأم با ماضی کاستی‌های کار تدوین و چاپ کتاب از قبیل عدم دسترسی به موقعیت اجتماعی و علمی برخی از نویسندگان، اشکالات، مشخصات و عناوین درج‌شده در کتاب، همان است که در مقالات واصله به دبیرخانه درج شده بود. نیز بعهده شما بزرگواران می‌باشد. امید است که با راهنمایی‌ها و پیشنهادات اصلاحی برای دستیابی به قانونی جامع و مفید، از ابهام و نقص در زمینه دیات، حدود و قصاص با همکاری جامعه پزشکی، قضات و حقوق‌دانان فقهی بزرگوار در آینده به تصویب نمایندگان مجلس شورای اسلامی برسد تا قانون از حالت آزمایشی به قانونی مستحکم و محتوای به‌صورت دائمی تبدیل گردد.

دبیرخانه دائمی همایش‌های دیدگاه‌های اسلام در پزشکی در راستای تدوین کتاب به این موضوع نیز پرداخته، با ارائه پیشنهادات برای رفع ابهامات موجود در قانون فعلی به مجلس شورای اسلامی به سهم خود تلاش نموده است. قانون مصوب اردیبهشت ماه سال ۹۲ در این باره کتاب درج شده است، ولی هنوز مسائل مبهم و مشکل‌سازی وجود دارد که قابل طرح می‌باشد؛ امید است با مساعدت آن بزرگوار در آینده به آن‌ها توجه شده و راه‌حل فقهی و قانونی برای آن‌ها یافته شود و در قانون دائمی لحاظ شود. امید است تصویب برسد.

موضوعاتی از قبیل:

۱- تغلیظ دیه در ماه‌های حرام در مورد فوت ناشی از خدمات شهری (عمومی) و ماه‌های حرام که قصد هیچ‌گونه بی‌احترامی‌ای در کار نبوده و اتفاقی فوت صورت پذیرفته است، مثل تصادفات جاده‌ای، فوت بیماران و...؛

۲- موضوع یوم‌الادا در پرداخت دیه از سوی خاطی در زمانی که اطالۀ دادرسی طولانی شده و افزایش دیه را موجب شده است که این کار از عهده خاطی بیرون بوده، ولی بایستی او دیه بیشتری پرداخت نماید؛

۳- موضوع خسارات مازاد بر دیه به‌طور کلی، به‌ویژه در زمینه درمان و خدمات پزشکی به بانوان، وقتی که دیه از ثلث نسبت به مردان بیشتر می‌شود و طبق قانون، دیه زن نصف دیه مرد محاسبه می‌شود؛ ولی هزینه‌های درمانی با مردان مساوی محاسبه می‌گردد.

- ۴- موضوع عاقله در زمان حاضر و چگونگی پرداخت دیه از طرف آنان جای بحث دارد.
- ۵- نقش دولت یا بیت‌المال در دیه دقیقاً در قانون مشخص نشده است؛
- ۶- ارزش معنوی، شغلی و عضوی در دیه مبهم و نامشخص است. آیا می‌توان آن‌ها را در محاسبات خسارات منظور نمود؟

- ۷- تعیین دیه اعضای منفرد داخل بدن که آیا دیه کامل تعلق می‌گیرد یا ارش و نحوه محاسبه آن چگونه است؟
- ۸- جایگاه بیمه‌ها در قانون دیات مشخص نیست و در عمل اشکالات عدیده‌ای بروز می‌کند که جای بحث و

بررسی است.

و مباحث دیگری که هنوز باقی مانده و جا دارد که پی‌گیری و حل گردد.

در بررسی مطالب کتاب تا حدی به موضوعات فوق پرداخته شد. ولی با توجه به نظرات متفاوت فقهای بزرگوار که نظریات تعدادی از مراجع عظام تقلید در بخش ملحقات کتاب درج شده است؛ ولی هنوز مباحثی وجود دارد که ضرورت است که فقهاء و دانشمندان حوزه و دانشگاه که آشنا به این مباحث هستند، بیشتر به آن‌ها بپردازند.

در راستای تدوین و گردآوری مطالب کتاب تعدادی از مراجع عظام تقلید، علما و فقها و پزشکان و همکارانی که در همایش‌های گذشته و نیز در آن بهره‌های فراوانی می‌بردیم و بسیاری از معضلات موجود با نظرات فقهی - پزشکی و ارائه طریق آنان که در حدیث و کتب حدیثی با قانونمندی آن‌ها افق ارائه خدمات پزشکی به مردم روشن‌تر شده است، از میان ما به ملکه‌ها و کتیبه‌ها کشیده‌اند و خلأ وجودی آن‌ها بسیار تأسفبار و حزن‌انگیز است که برای گرامیداشت یاد و خاطره آنان در قسمت ادنامه، نام‌شان زینت بخش کتاب شده است.

در خاتمه از تمامی همکاران دانشگاهی و کسانی که در طی این مدت در تهیه و تدوین کتاب چهارمین همایش دیدگاه‌های اسلام در پزشکی ما را یاری نموده‌اند، به‌ویژه برای همی‌ها جناب آقای دکتر توکل‌افشاری که با مساعدت و همکاری ارزشمندشان، کار چاپ آن را تسهیل نمودند صمیمانه تشکر و قدردانی می‌گردد و امید است خداوند متعال ثواب این باقیات‌الصالحات را در نامه اعمال همه آنان ثبت نماید.

دکتر سیدحسین ساجی معصوم

استاد دانشگاه علوم پزشکی مشهد

دبیر همایش

نام ریاست و انشاه علوم پزشکی مشهد و دبیرایش به محضر مقام معظم رهبری دام ظلّه

دانشگاه علوم پزشکی مشهد

بسمه تعالی

شماره : ۱۱/ق/۱۷۸۶۱

تاریخ : ۱۳۸۴/۱۱/۰۴

پیوست :

حضرت مبارک مقام معظم رهبری

حفظ آیت الله العظمی آية الله العالی علی رؤس المسلمین

سلام علیکم

احتراماً، همانگونه که مستحضران به حول و قوه الهی دانشگاه علوم پزشکی مشهد در اسفندماه سال جاری

چهارمین همایش نیدگاه‌ها در مسائل قانون پزشکی را برگزار خواهد نمود.

سه همایش گذشته که در سالهای ۸۸، ۸۹ و ۹۰ با همت استادان دانشگاه‌های علوم پزشکی و نیروهای متدین و علاقمند رشد و تعالی علمی در چهارمین همایش علمی با حضور پرشور علمای طراز اول و مدرسین

حوزه‌ها (بویژه قم و مشهد مقدس) در جوهر بزرگ و بزرگی حضرت ثامن الحجج علیه آلاف التحية و اللناء و در دانشگاه علوم پزشکی مشهد برگزار گردید، توانست بسیاری از معضلات جدید جامعه پزشکی و نظام مقدس

جمهوری اسلامی را با درایت و صمیمیت زبینه این دو فخر متفکر حوزه و دانشگاه با تولید علم و با شیوه علمی نو، با گفتار و بحثهای عالمانه، حل نموده و راهگشای طب جهان گردد. مدعیانی همچون تشریح جسد برای

مقاصد آموزشی، کارشناسی های قضایی و حقوقی، پیوند اعضا، مرگ مغزی، صنایع مصنوعی، سقط جنین، کنترل مولید و جمعیت، شبیه سازی انسان و غیره در طی سالهای گذشته با تلاش و مساعی دانشمندان

حوزه و دانشگاه از بنیست خارج و گره کور آنها با راه‌حل‌های فقهی و فتوایی و مصوبات قانونی بی‌گشوده شد که خود می‌تواند مبنای بسیار خوبی برای سایر علوم دانشگاهی و دستمایه ای برای گفتگو و تبادل نظر بین ملل و

جوامع دیگر قرار گیرد و حاصل این مولود مبارک در سه جلد کتاب مجموعه مقالات و گفتارها به زیور طبع آراسته و منتشر گردد (دو جلد قبلی تقدیم حضور شده و جلد سوم انشاء الله پس از چاپ تقدیم خواهد شد)

در همایش چهارم برنامه‌ریزی‌ها پیرامون یکی از مسائل بسیار حساس و مهم مبتلا به تمامی اصدا جامعه و